

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»

Ілона ДЕРІК, Тетяна НЕГЛЯД

Методичні рекомендації до проведення
практичних занять з навчальної дисципліни
«Теорія та практика перекладу»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 035 Філологія

Одеса - 2024

УДК 821ю111-32(075ю8)

ББК 84(4Вел)6-445я73

Друкується за рішенням Вченої Ради ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол засідання № 9 від 29.02.2024 р.)

Ілона ДЕРІК, Тетяна НЕГЛЯД. Методичні рекомендації до проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Теорія та практика перекладу» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 035 Філологія. Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського». Одеса. 2024.50 с.

Рецензенти: Наталія ЖМАЄВА, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри філології Одеського національного морського університету.

Анастасія ЮМРУКУЗ, кандидат філологічних наук, доцент, завідувачка кафедри західних і східних мов та методики їх навчання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського».

Ілона ДЕРІК, Тетяна НЕГЛЯД

Методичні рекомендації до проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Теорія та практика перекладу» розроблено для здобувачів I курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання спеціальності 035 Філологія.

Методичні рекомендації складаються з навчально-тематичного плану та змісту дисципліни, завдань для аудиторної роботи для здобувачів денної та заочної форм навчання, критеріїв оцінювання за різними видами робіт і списку рекомендованої літератури.

Методичні рекомендації призначені для проведення практичних занять, а також поточного та підсумкового контролю знань.

Університет Ушинського, 2024 р.

© Ілона ДЕРІК, Тетяна НЕГЛЯД 2024.

ЗМІСТ

<i>Пояснювальна записка.....</i>	<i>3</i>
<i>Зміст навчальної дисципліни.....</i>	<i>5</i>
<i>Навчально-тематичний план дисципліни.....</i>	<i>7</i>
<i>Критерії оцінювання.....</i>	<i>9</i>
<i>Завдання для опрацювання.....</i>	<i>13</i>
<i>Тестові завдання.....</i>	<i>34</i>
<i>Українські приказки та прислів'я і їх англійські відповідники.....</i>	<i>36</i>
<i>Короткий термінологічний словник з перекладознавства.....</i>	<i>38</i>
<i>Список рекомендованої літератури.....</i>	<i>49</i>

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета навчальної дисципліни «Теорія і практика перекладу»: формування у здобувачів вищої освіти основ перекладознавчого підходу до розуміння сучасного суспільства, інституційних та процесуальних складових здійснення перекладацької діяльності з особливим акцентом на європейському розвитку України. Здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, вирішення комплексних проблем у галузі професійної діяльності. Завдання навчальної дисципліни полягає у вдосконаленні й подальшому розвитку знань, навичок і вмінь з іноземної мови, набутих в обсязі програми ЗВО, та їх активізації для здійснення перекладацької діяльності. Передумови для вивчення дисципліни: для вивчення навчальної дисципліни «Теорія і практика перекладу» студент мають опанувати знання з таких навчальних дисциплін: «Вступ до перекладознавства», «Проблеми міжкультурної комунікації», «Охорона інтелектуальної власності перекладача».

Очікувані результати навчання дисципліни: здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти обізнаний з лексико-граматичними особливостями вихідної мови та мови перекладу; класифікує специфіку перекладознавчих студій; визначає методологічні принципи, способи та методи проведення типологічного дослідження української та іноземних мов; знає сутність і специфіку методів типологічного та перекладацького аналізу; володіє перекладацькими стратегіями, тактики та операції. Здобувач вищої освіти вміє здійснювати лінгвістичний аналіз оригінального тексту та тексту перекладу; здійснювати аналіз перекладу; розрізнявати перекладацькі стратегії, тактики та операції; застосовувати знання та навички, спрямовані на вирішення граматичних, лексичних, термінологічних та жанрово-стилістичних труднощів усного і писемного перекладу аутентичних текстів.

Опановуючи зміст навчальної дисципліни, здобувач повинен дотримуватися принципів академічної доброчесності: сумлінно, вчасно й самостійно (крім випадків, які передбачають групову роботу) виконувати навчальні завдання, завдання проміжного та підсумкового контролю; бути присутнім на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, викликаних поважними причинами; ефективно використовувати час на навчальних заняттях для досягнення навчальних цілей, не марнуючи його на зайві речі; сумлінно виконувати завдання з самостійної роботи, користуватися інформацією з надійно перевірених джерел, опрацьовувати запропоновані та додаткові літературні джерела та Інтернет-ресурси.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Переклад як процес і результат. Критерії якості перекладу. Перекладознавство як прикладна галузь мовознавства, її зв'язок з іншими мовознавчими дисциплінами. Поняття еквівалентності, якості та адекватності як критерії якості перекладу. Різні підходи до вивчення перекладу. Теорії перекладу. Моделі перекладу.

Тема 2. Класифікація текстів як об'єкту перекладу. Види і типи перекладу. Класифікація текстів К. Райс. Психолінгвістична класифікація видів перекладу. Поняття одиниці перекладу. Класифікація видів перекладу залежно від одиниці перекладу. Класифікація видів перекладу залежно від текстів як об'єктів перекладу.

Тема 3. Перекладацькі трансформації. Поняття про перекладацькі трансформації. Трансформаційна теорія. Теорія еквівалентності В.В. Комісарова. Види еквівалентів. Визначення перекладацької операції та перекладацької трансформації. Різні підходи до класифікації перекладацьких трансформацій. Проблема перекладності та різні підходи до її вирішення.

Тема 4. Еквіваленти, часткові відповідники, безеквівалентна лексика. Поняття вихідної мови та мови перекладу. Типологічні відмінності англійської та української мов. Типи кореляції між словами у вихідній мові та мові перекладу. Поняття еквіваленту і аналогу. Класифікація безеквівалентної лексики.

Тема 5. Лексичні проблеми перекладу. Слово як лексична одиниця. Полісемічність і моносемічність у перекладі. Багатозначне слово та його лексико-семантичні варіанти. Полісемія та омонімія. Внутрішньомовна та міжмовна омонімія. Омонімія та паронімія. Поняття про «хибні друзі перекладача». Класифікація інтернаціоналізмів.

Тема 6. Граматичні особливості перекладу зі східних і германських мов на українську та навпаки. Проблема пошуку граматичного еквівалента при перекладі з типологічно неспоріднених мов. Типологічні відмінності вихідної мови та мов перекладу і шляхи подолання труднощів перекладу. Класифікація граматичних і лексико-граматичних трансформацій Роль граматичних і лексико-граматичних трансформацій у перекладі.

Тема 7. Лексичні особливості перекладу зі східних і германських мов на українську та навпаки. Проблема пошуку еквівалента багатозначного слова при перекладі з типологічно неспоріднених мов. Типологічні відмінності вихідної мови та мов перекладу і шляхи подолання труднощів перекладу. Класифікація лексичних трансформацій Роль лексичних трансформацій у перекладі.

Тема 8. Проблема відтворення специфічних граматичних форм і явищ при перекладі зі східних і германських мов на українську та навпаки. Системні

співвідношення числових форм іменників в українській та англійській мовах. Способи відтворення форм числа українських іменників в англійській мові. Особливості відтворення герундію, інфінітиву, українського та англійського дієприкметника, українського дієприслівника.

Тема 9. Стилiстичнi особливостi перекладу зi схiдних i германських мов на українську та навпаки

Переклад колоквіалiзмiв, сленгiзмiв, жаргонiзмiв, дiалектизмiв, архаїзмiв, книжкової, меліоративної та зниженої лексики. Специфіка відтворення рiзних видiв фразеологiчних одиниць у стилiстичному аспекті перекладу. Класифікація фразеологiчних одиниць в стилiстичному аспекті перекладу. Пошук перекладацького еквіваленту. Проблема відтворення у перекладі національно i культурно маркованих фразеологiзмiв.

Тема 10. Стратегії i тактики перекладу та їх роль у перекладі. Класифікація перекладацьких стратегій i тактик за В.В. Сдобніковим. Перекладацький аналіз та методика його здійснення. Роль комунікативної ситуації у виборі стратегій i тактик перекладу.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	інд	срс		л	п	інд	срс
Тема 1. Переклад як процес і результат. Критерії якості перекладу	46	4	12		30	46	2	2		42
Тема 2. Класифікація текстів як об'єкту перекладу. Види і типи перекладу	46	4	12		30	46	2	2		42
Тема 3. Перекладацькі трансформації	46	4	12		30	46	2		2	42
Тема 4. Еквіваленти, часткові відповідники, безеквівалентна лексика	46	4	12		30	46	2	2		42
Тема 5. Лексичні проблеми перекладу	46	4	12		30	46		4		42
Тема 6. Граматичні особливості перекладу зі східних і германських мов на українську та навпаки	46	4	12		30	46		4		42
Тема 7. Лексичні особливості перекладу зі східних і германських мов на українську та навпаки.	46	4	12		30	46		4		42

Тема 8. Проблема відтворення специфічних граматичних форм і явищ при перекладі зі східних і германських мов на українську та навпаки.	46	4	12		30	46	2	2		42
Тема 9. Стилiстичнi особливостi перекладу зi схiдних i германських мов на українську та навпаки	46	4	12		30	46		4		42
Тема 10. Стратегії і тактики перекладу та їх роль у перекладі	46	4	12		30	46	2	2		42
Усього:	480	40	120	20	300	480	1 2	2 8	20	420

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ВСІМА ВИДАМИ КОНТРОЛЮ

Сума балів	Критерії оцінки
<p style="text-align: center;">Відмінно (90 – 100 А)</p>	<p>Здобувач вищої освіти в повній мірі ознайомлений з основними творами сучасної англomовної літератури. Здобувач вільно орієнтується в базових поняття та специфіці художнього перекладу та його теорії, знає основні принципи та труднощі перекладу художніх творів. Усні відповіді повні, логічні й обґрунтовані. На високому рівні виявляє розуміння як ілюструвати кожне теоретичне положення конкретними художніми прикладами власного проаналізованого матеріалу. Вдало аналізує особливості перекладу прозового, драматургічного та поетичного тексту. Вдало вміє аналізувати та класифікувати англomовні словосполучення різного типу в межах художнього тексту. Успішно здійснює комплексний порівняльний аналіз перекладу і оригіналу із врахуванням об'єктивних вимог до якості перекладу, оцінює адекватність художнього перекладу з урахуванням якісних і кількісних критеріїв. Вдало визначає стилістичні засоби, що створюють образність тексту оригіналу. Виявляє творчий підхід під час перекладу фрагментів прозових, драматургічних та поетичних текстів.</p>
<p style="text-align: center;">Добре (82-89 В)</p>	<p>Здобувач вищої освіти ознайомлений з основними основними творами сучасної англomовної літератури. Здобувач орієнтується в базових поняття та специфіці художнього перекладу та його теорії, знає основні принципи та труднощі перекладу художніх творів. Усні відповіді повні, логічні, натомість не завжди обґрунтовані. На достатньому рівні виявляє розуміння як ілюструвати кожне теоретичне положення конкретними художніми прикладами власного проаналізованого матеріалу. У цілому вміє визначати особливості перекладу прозового, драматургічного та поетичного тексту. Аналізує та класифікує англomовні словосполучення різного типу в межах художнього тексту. На достатньому рівні здійснює комплексний порівняльний аналіз перекладу і оригіналу із врахуванням об'єктивних вимог до якості перекладу, оцінює адекватність художнього перекладу з урахуванням якісних і кількісних критеріїв, але інколи</p>

	<p>потребує незначної допомоги з боку викладача. Визначає стилістичні засоби, що створюють образність тексту оригіналу. Під час перекладу фрагментів прозових, драматургічних та поетичних текстів припускається незначних помилок.</p>
<p>Добре (74-81 C)</p>	<p>Здобувач вищої освіти ознайомлений з основними творами сучасної англійської літератури. Здобувач орієнтується в базових поняття та специфіці художнього перекладу та його теорії, знає основні принципи та труднощі перекладу художніх творів, але припускається певних помилок. Усні відповіді цілком логічні, проте не завжди повні й аргументовані. На середньому рівні виявляє розуміння як ілюструвати кожне теоретичне положення конкретними художніми прикладами власного проаналізованого матеріалу. Не вміє чітко визначати особливості перекладу прозового, драматургічного та поетичного тексту. Викликає певні труднощі аналіз та класифікація англійських словосполучень різного типу в межах художнього тексту. На середньому рівні здійснює комплексний порівняльний аналіз перекладу і оригіналу із врахуванням об'єктивних вимог до якості перекладу, оцінює адекватність художнього перекладу з урахуванням якісних і кількісних критеріїв, але інколи потребує незначної допомоги з боку викладача. Не завжди вдало визначає стилістичні засоби, що створюють образність тексту оригіналу. Під час перекладу фрагментів прозових, драматургічних та поетичних текстів припускається незначних помилок та потребує незначної допомоги з боку викладача.</p>
<p>Задовільно (64-73 D)</p>	<p>Здобувач вищої освіти частково ознайомлений з основними творами сучасної англійської літератури. Здобувач погано орієнтується в базових поняття та специфіці художнього перекладу та його теорії, знає основні принципи та труднощі перекладу художніх творів, припускається суттєвих помилок. Усні відповіді не повні. На задовільному рівні виявляє розуміння як ілюструвати кожне теоретичне положення конкретними художніми прикладами власного проаналізованого матеріалу. Не вміє чітко визначати особливості перекладу прозового, драматургічного та поетичного тексту. Припускається помилок при аналізі та</p>

	<p>класифікації англомовних словосполучень різного типу в межах художнього тексту. На задовільному рівні здійснює комплексний порівняльний аналіз перекладу і оригіналу із врахуванням об'єктивних вимог до якості перекладу, оцінює адекватність художнього перекладу з урахуванням якісних і кількісних критеріїв, потребує значної допомоги з боку викладача. Має значні ускладнення з визначенням стилістичних засобів, що створюють образність тексту оригіналу. Під час перекладу фрагментів прозових, драматургічних та поетичних текстів припускається суттєвих помилок та потребує значної допомоги з боку викладача.</p>
<p>Задовільно (60-63 E)</p>	<p>Здобувач вищої освіти частково ознайомлений з основними творами сучасної англомовної літератури. Здобувач погано орієнтується в базових поняття та специфіці художнього перекладу та його теорії, знає основні принципи та труднощі перекладу художніх творів, припускається суттєвих помилок. Усні відповіді не повні й не обґрунтовані. На низькому рівні виявляє розуміння як ілюструвати кожне теоретичне положення конкретними художніми прикладами власного проаналізованого матеріалу. Не вміє чітко визначати особливості перекладу прозового, драматургічного та поетичного тексту. Припускається суттєвих помилок при аналізі та класифікації англомовних словосполучень різного типу в межах художнього тексту. На низькому рівні здійснює комплексний порівняльний аналіз перекладу і оригіналу із врахуванням об'єктивних вимог до якості перекладу, оцінює адекватність художнього перекладу з урахуванням якісних і кількісних критеріїв, потребує значної допомоги з боку викладача. Має значні ускладнення з визначенням стилістичних засобів, що створюють образність тексту оригіналу. Під час перекладу фрагментів прозових, драматургічних та поетичних текстів припускається суттєвих помилок та потребує значної допомоги з боку викладача.</p>
<p>Незадовільно (35-59 FX)</p>	<p>Здобувач вищої освіти фрагментарно ознайомлений з основними основними творами сучасної англомовної літератури. Здобувач не орієнтується в базових поняття та специфіці художнього перекладу та його теорії, знає основні принципи та труднощі перекладу художніх творів,</p>

припускається грубих помилок. Усні відповіді часткові, не обґрунтовані. Не виявляє розуміння як ілюструвати кожне теоретичне положення конкретними художніми прикладами власного проаналізованого матеріалу. Не вміє визначати особливості перекладу прозового, драматургічного та поетичного тексту. Припускається грубих помилок при аналізі та класифікації англійських словосполучень різного типу в межах художнього тексту. Не розуміє й не усвідомлює як здійснювати комплексний порівняльний аналіз перекладу і оригіналу із врахуванням об'єктивних вимог до якості перекладу, оцінює адекватність художнього перекладу з урахуванням якісних і кількісних критеріїв, потребує значної допомоги з боку викладача. Не вміє визначати стилістичні засоби, що створюють образність тексту оригіналу. Під час перекладу фрагментів прозових, драматургічних та поетичних текстів припускається грубих помилок та потребує значної допомоги з боку викладача.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ

1. Перекладіть англійською мовою. Визначить перекладацькі трансформації

1. Архип, Богдан, Жанна, Кирп'юк, Неїжмак. 2. Григораш, Дем'янчук, Надія, Оксана, Юхим, Яким. 3. Амросій, В'ячеслав, Зінаїда, Богданець, Вирвикишка. 4. Аркадь, Валерій, Марися, Марушак, Юрчишин. 5. Володимир, Георгій, Іванна, Нетудихата, Панібудьласка. 6. Йосип, Михайло, Василина, Охрім'кж, Печиборщ. 7. Василь, Охрім, Анастасія, Добридень, Нетреба. 8. Пилип, Тиміш, Борислава, Дорожченко, Непийпиво. 9. Олексій, Дем'ян, Віра, Архипенко, Дерипаско. 10. Пантелеймон, Дорофій, Євпраксія, Жлуктенко, Неїжмак. 11. Мар'ян, Валентин, Галина, Підопригора, Реп'ях. 12. Ганна, Соломія, Дорофій, Ольжич, Павлюченко. 13. Жанна, Катерина, Филімон, Кирп'юк, Марушак. 14. Людмила, Онисія, Юрій, Жуйхліб, Іллюк. 15. Люба, Павлина, Хома, Віталієнко, Горпищенко.

2. Перекладіть географічні власні назви. Вкажіть на перекладацькі трансформації (транслітерація, транскрипція, калькування, традиційне найменування)

a) the Channel Islands, the Cheviot Hills, Christmas Island, the Commander Islands, the Crocodile River, Everglades National Park (USA), the Grand Falls, Grand Falls (town), the Great Slave River, the Great Sandy Desert (Australia), the Great Victoria Desert, Hudson Bay, Idaho Falls, Kerch Strait, Maritime Territory (Russia), the Near Islands, the Niagara Falls, the White Nile, the White Mountains, the Yellow River.

b) 1. The Rocky Mountains (the Rockies) are considered young mountains: of the same age as the Alps in Europe, the Himalayas in Asia, and the Andes in South America. 2. There are 48 areas in the Rocky Mountains set aside by state and federal governments for national parks. Among the world-wide known are Yellowstone National Park, Rocky Mountain National Park, Mesa Verde National Park, and, of course, Grand Canyon National Park. In the Sierra Nevada Mountains area best-known is the Yosemite National Park. 3. The Appalachians are old mountains with many coal-rich valleys among them. 4. The Cascade Mountains and the Sierra Nevada Mountains catch the largest share of rain off the Pacific Ocean. 5. At the border of the Pacific Ocean lie the Coast Ranges, relatively low mountains. 6. The Grand Canyon cut by the Colorado River in the high Colorado Plateau, is 1.6 kilometers in depth. 7. North of the Central Lowland are the five Great Lakes and West of the Central Lowland are the Great Plains. 8. The

Mississippi is one of the world's great continental rivers, like the Amazon in South America, the Congo in Africa, or the Ganges, Amur, and Yangtze in Asia. 9. The winding Mississippi River and its various branches drain a great basin extending from the Appalachians to the Rockies about one-third the land of the United States. 10. Curving through the heart of the whole western half of the Central Basin is the Missouri River, chief western branch of the Mississippi, once the most destructive river in the United States. 11. The Missouri rises high among the snows of the Rocky Mountains. 12. Like the Mississippi all rivers - east of the Rockies finally arrive at the Atlantic. For this reason the crests of the Rocky Mountains are known as the Continental Divide. 13. The Rio Grande is the foremost river of the Southwest between Mexico and the United States. 14. The skyscrapers of New York, the steel mills of Pittsburg and the automobile assembly lines of Detroit which are symbols of industrial America form the «melting pot» of the country. 15. Detroit, heart of automobile industry, began as a waggon-making town, using wood from the forests that covered the peninsula between Lake Michigan and Lake Huron. 16. The cargo tonnage which passes between Lake Superior and Lake Huron about equals the combined capacity of the Panama and Suez Canals. 17. From the eastern end of Lake Erie all the way across New York State flows the Hudson River which falls to New York harbour. 18. Great Salt Lake to the north of Salt Lake City in the State of Utah, contains an estimated six thousand millions of tons of soda.

3. Перекладіть географічні власні назви з опорою на двомовні словники та довідники. Назвіть спосіб перекладу.

Алабама (р.), Алабама (штат США), Азорські острови, Аландські острови, Алжир (країна і столиця), Альпи, Амазонка, Азовське море, Аральське море, р.Буг, Говерла, Арктика, Атлантика, Багамські о-ви, Бенгальська затока, оз. Верхнє, Гавайські о-ви, Гобі (пустеля), Грампіанські гори, оз. Гурон, м. Данді/Дербі, р. Дунай, Кривбас, м.Едінбург, оз. Ейре, м. Житомир/Запоріжжя, Ірландське море, м. Кельн, Лестер, Ліворно, Лідс, Магелланова протока, гори Маккензі, острів Мен, р. Міссурі, р. Прип'ять, м. Мюнхен, м. Новий Орлеан, р. Огайо, оз. Онтаріо, Оркнейські о-ви, Піренеї, м. Ростов-на-Дону, Сахара (пустеля), Невада (пустеля і штат), Керченська протока, Кримський перешийок, о. Святої Єлени, Сейшельські о-ви, Соломонові о-ви, р. Темза, м. Ворик, м. Франкфурт-на-Майні, м.Аахен.

4. Перекладіть абрєвіатури за допомогою довідникової літератури

1. ACTW, Amalgamated Clothing and Textile Workers (USA). 2. AUEW, Amalgamated Union of Engineering Workers (USA). 3. AAEE, American Association of Electrical Engineers. 4. AAA, American Automobile Association. 5. ASLEF, Associated Society of Locomotive Engineers and Firemen. 6. NUT, National Union of Teachers (Great Britain). 7. SE, Scottish Electricals. 8. TGWU, Transport and General

Workers Union (Great Britain). 9. UPOW, Union of Post Office Workers (Great Britain). 10. UMWA, United Mine Workers of America. 11. UAWU, United Auto Workers Union. 12. USWA, United Shoe Workers of America. 13. UTWA, United Textile Workers of America. 14. The AFL - CIO, the American Federation of Labour - the Congress of Industrial Organizations. 15. UPS, United Parcel Service (USA).

5. Передайте назви компаній українською мовою

1. Allied Breweries. 2. British Aircraft Corporation. 3. British Leyland Motor Corporation. 4. British National Oil Corporation. 5. British Overseas Airways Corporation. 6. British Shoe Corporation. 7. Educational Supply Association. 8. Elswick-Hopper Cycle & Motor Co. 9. General Electric Co. Ltd. 10. Ashanti Goldfields Company Ltd. (Ghana) 11. Philips Records Co. 12. Radio and Allied Industries Co. 13. Rugby Portland Cement. 14. Standard Telephones and Cables. 15. Triplex Safety Glass Co. 16. Typhoo Tea Ltd. Co. 17. ABC (American Broadcasting Company). 18. CBC (Columbia Broadcasting System). 19. NPR (National Public Radio).

6. Знайдіть слова, що називають реалії. Використавши тлумачний словник, поясніть їхнє значення.

1. Сонце запалило криваві вогні на цератовім брилі Семена (Михайло Коцюбинський); 2. Говорить [Вівдя] тонісінько, мов сопілка грає (Нечуй-Левицький). 3. Він ішов звільна, щупаючи перед собою стежку костуром та ногами, обутими в шкіряні постоли (Іван Франко); 4. За два роки Марина надбала повну скриню всякого добра: і платків, і рушників, і юпок, і плахот, ще й кожушанку добру (Панас Мирний); 5. Другі товкли макогодонами в макітрах жовте пшоно з салом на кашу (Данило Мордовець); 6. У XIX ст. виступило чимало талановитих виконавців дум, серед яких найбільш відомим був кобзар Остап Вересай з Полтавщини (Історія української літератури).

7. Використавши тлумачний словник, поясніть значення виділених слів, що називають реалії; використавши декілька прийомів передачі реалій перекладіть їх англійською мовою.

1. Крислатий бриль з рисової соломи був низько опущений на лоб (Василь Кучер);
2. – Настали жнива...; незгода – назувай сам постоли та й гайда з серпом на поле (Михайло Коцюбинський); 3. Майже зникли з Підгір'я й Гуцульщини постоли – це предковичне взуття злидарів (Петро Козланюк); 4. Вдарив у гарячі ніздрі прілий запах... кашемірових хусток і гарусових червоних плахт (Іван Цюпа). 5. Його батько робив сопілки з липи й продавав на базарі (Петро Панч); 5. Докія кидається до скрині, підіймає важке віко і дістає чисту, трохи прим'яту сорочку, намотує її на качалку і з силою викачує рублем (Михайло Стельмах); 6. Гуліашвілі пішов у саклю спочивати (Вадим Собко); 7. Хазяїн кинув на стіл ложку, вихопив із макітри макогін і вибіг на двір (Петро Панч).

8. Знайдіть у тексті перекладу англійських казок слова, що називають реалії, розтлумачте їхнє значення, визначте прийоми перекладу. Укажіть прийом перекладу власних назв.

1. Траплялись також різні паки, ельфи, водяники, але вони не дуже схожі на домовиків. А пам'ятаєте гілтонського брауні? 2. А у Бет і у Моллі завжди траплявся зайвий пенні... 3. Як стверджує цей пан, вечеря у трактирі «Голова» коштує один фунт стерлінгів. 4. «Зіграй для мене на лютні, Томас», – попросила вона (королева ельфів). 5. Малютка брауні жив у великому будинку під назвою Гілтон-Холл. – Стривайте, а хто такий брауні? – запитаєте ви. Брауні – так у Англії називають домовиків.

9. Перекладіть українською мовою назви релігійних свят

1. Nativity Vigil, Saint Nicholas the Thaumaturgist. 2. Nativity of Christ, Protection Mother of God. 3. Mother of God, Remembrance Day. 4. First Martyr Stephan, Synaxis of Archangel Michael. 5. Jordan Dinner, Cross Elevation. 6. St. Basil the Great/New Year, Transfiguration. 7. Theophany, Patron Saint Day. 8. John the

Baptist, Three Hierarchs. 9. Meeting of the Lord, Meat Fare Sunday. 10. Pentecost, Holy Spirit. 11. Ascension, Peter's Fast. 12. Apostles Peter and Paul, Blessed Olha. 13. Sunday Great Fast, Annunciation. 14. Easter Sunday/Monday, Saint Thomas. 15. Cross Veneration, Great Thursday/Friday.

10. Прокоментуйте значення фразеологізмів і схарактеризуйте їх.

1. *Проте саме зараз і ворухнувся сумнів у її душі...* (Олесь Гончар, «Берег любові»). 2. *Він часто куштував буйного гороху з усенькою до цього філософською байдужістю, так собі розважаючи: те, що має бути, треба відбутися.* 3. *Що це? – думав філософ Хома Брут, дивлячись униз і летючи щодуху. Він кинувся втікати скільки сили.* 5. *...стілці треба кувати, доки вони гарячі* («Дванадцять стільців»).

11. Порівняйте компаративні фразеологізми з однаковим значенням в різних мовах та визначить його. Зробіть висновки про сталі асоціації й об'єкти порівняння в різних народів.

1. Укр. *Як риба в воді (як птах у повітрі)* // англ. *Like a fish in water* // фр. *Comme un poisson dans l'eau* // ісп. *Como un pez en el agua* // нім. *Wie ein Fisch im Wasser.* // польск. *jak ryba w wodzie.*

2. Англ. *Dumb as an oyste* (буквально: німий як устриця) // фр. *Muet comme une carpe* (буквально: німий як карп) // ісп. *Callarse como un muerto* (буквально: як мертвий) // нім. *Stumm wie ein Fisch* (буквально: німий як риба).

3. Англ. *To live a cat and dog life* // фр. *S'entendre comme chien et chat* // ісп. *Vivir como el perro y el gato* // нім. *Wie Hund und Katze zein*

4. Англ. *To swim like a stone* (буквально: плавати як камінь) // фр. *Nager comme un fer à repasser* (буквально: плавати як праска) // ісп. *Nadar a plomo* (буквально: плавати як свинець) // нім. *Schwimmen wie eine bleierne Entem* (буквально: плавати як свинцева качка).

12. Порівняйте фразеологізми з однаковим значенням (укажіть його) в різних мовах. Зробіть висновки про еталони та стереотипи національно-культурного сприйняття й бачення світу різними народами.

1. Укр. *біла ворона* // англ. *a white crow* (біла ворона) // фр. *Un mouton à cinq pattes*. (букв.: *баран на п'яти ногах*) // ісп. *corneja blanca* // нім. *ein weißer Rabe* (біла ворона).

2. Англ. *To make a mountain out of a molehill* (буквально: *робити гору із кротовини*) // фр. *Faire d'une mouche un éléphant* (буквально: *робити із мухи слона*) // ісп. *Ver con cristal de aumento* (буквально: *дивитися крізь збільшуваче скло*) // нім. *Aus einer Mücke einen Elefanten machen* (буквально: *робити із комара слона*).

3. Англ. *between the devil and the deep blue sea* (буквально: *між дідьком і синім морем*) // фр. *entre l'enclume et le marteau* (буквально: *між молотом та наковальнею*) // ісп. *entre la espada y la pared* (буквально: *між шпагою та стіною*) // нім. *In der Klemme sein* (буквально: *бути в тисках*).

13. Перекладіть текст англійською мовою, привертаючи увагу фразеологізмам.

1. *Вхвативсь [Низ] за бороду кудлату І злomu Трої супостату Макітру одділив од плеч (Іван Котляревський); 2. – Ні, от ти тільки сама звари своєю порожньою макітрою, чи ти хоч подумала, що плещеш (Василь Козаченко). 3. – Так не можна, Онисіє Степанівно. Давайте поради! В вас же розуму добра макітра (Нечуй-Левицький). 4. Вість, що голова колгоспу й директор школи розбили макітру між собою, безумовно, просочилася з партзборів у масу (Володимир Бабляк).*

Примітка: *макітра розуму в кого* (розмовний стиль) – «хтось дуже розумний»; *розбити макітру* (розмовний стиль) – «посваритися»; *макітра* – «іронічна назва голову людини».

14. Додайте правильне закінчення до сталих порівнянь та перекладіть українською мовою:

As black as..., as brown as..., as busy as..., as clean as..., as clever as..., as cold as..., as green as..., as light as..., as obstinate as..., as old as..., as pleased as..., as proud as..., as red as..., as regular as..., as safe as..., as stubborn as..., as thin as..., as warm as..., as white as... (a beetroot, the Bank of England, a donkey, a feather, ditch-water, a bee, a gooseberry, a mule, hills, punch, a toast, a monkey, soot, clockwork, a sheet, a berry, a new pin, a peacock, a rail, charity).

15. Дайте визначення англійським сталим висловам українською мовою:

A piece of cake; a heart-to-heart talk; when hell freezes; to promise the moon; just what the doctor ordered; it's still all up in the air; have a frog in the throat; a flight of fancy; make a flying visit; smell a rat; turn over a new leaf; cry over spilt milk; make a long story short; come to the point; miss the boat; a crying shame.

16. За допомогою словника фразеологізмів перекладіть речення зі сталими порівняннями українською мовою:

1. Her brother was as loose as goose. 2. The dissertation was as dry as dust. 3. Under the circumstances her aunt's arrival was as welcome as water in a leaking ship. 4. The rain was so heavy that I came home as wet as a drowned rat. 5. He is a very cunning person. As slippery as an eel. 6. I didn't know that the boy was stubborn as a mule. 7. I'm afraid of water because I swim like a stone. 8. He is as keen as mustard. 9. She slept like a log. 10. I was at a loss and needed advice but my companion shut like a clam. 11. His arrival was as sudden as an April shower. 12. You can rely on that person, he is as true as steel. 13. His girl friend laughed like a hyena. 14. Nobody expected that the young man could swear like a fishwife. 15. It's difficult to deal with her. She is as changeable as the sea. 16. All the guests were as gaudy as peacocks. 17. Horses are scarcer than hen's teeth round here. 18. The boy with eyes like gimlets was as agile as a monkey. 19. The teenager was as thin as a rail. 20. You may check it once again. But believe me, it's as

sure as a gum. 21. John's mind is like a steel trap. 22. After a talk with the head of the company John was as pleased as a dog with two tails. 23. The whole evening he was as cross as two sticks. 24. Ashamed of the blunder he had made, the fat man was as red as a beet. 25. His sister is as weak as a cat. 26. Mary's face was as long as a fiddle. 27. Linda's son lives like a fighting cock. 28. He is as bald as a coot.

16. Перекладіть речення українською мовою, приділяючи увагу словам і словосполученням, які вжито в переносному значенні:

1. My brother was boiling mad.
 2. The assignment was a breeze.
 3. It's going to be clear skies from now on.
 4. The skies of his future began to darken.
 5. Her voice is music to his ears.
 6. Thoughts are a storm, unexpected.
 7. Life is a journey.
 8. Choices are crossroads.
 9. You've given me something to chew on.
2. Перекладіть речення зі сталими метафорами та визначить, який спосіб перекладу є більш адекватним:
1. Finnegan complains that his wife is hell on wheels; he is considering getting divorce.
 2. Horbury's alibi is holding water all right.
 3. Annette says that Mr. Rich is very sophisticated but I think he is just a culture vulture.
 4. Mary is a clinging vine, she cannot do anything without her husband.
 5. Her brother is a straight arrow.
 6. He became a nervous man for his work is nothing but a goldfish bowl.
 7. He is over the hill as a professional athlete.
 8. This person is a last-ditcher by nature.
 9. She plants stories about herself with columnists that keep her name constantly before the public.
 10. There was a sprinkling of children in the audience.
 11. The question has been 19 thoroughly ventilated.
 12. You need a strong stomach to read this report.
 13. His uncle is a stick-in-the-mud.
 14. I'm afraid you've got your wires crossed.
 15. John is quick on the trigger.
 16. This science is still in swaddling clothes.
 17. A pilot performing this maneuver might keep his opponent in his sight but would be a sitting duck for a second enemy aircraft.
 18. The speaker gave a bird's eye view of the situation.
 19. A man looking at a big mountain from a valley has naturally only a worm's eye view.
 20. Boys and novices are frequently sent on the first of April to buy pigeon's milk.

17. Перекладіть речення українською мовою, приділяючи увагу словам і словосполученням, які вжито для евфемізації:

1. You are becoming a little thin on top. 2. Our teacher is in the family way. 3. He is a little tipsy. 4. We do not hire mentally challenged people. 5. He is a special child. 6. six feet under. 7. socially deprived. 8. to push up daisies. 9. shell shocked. 10. penniless. 11. low-income family. 12. to be in somebody's box. 13. U.S. Airline Industry: Aircraft engines do not 'explode'. Accidents such as the one that brought down United's Flight 232 in Iowa in 1989 are due to what the industry called 'uncontained engine failure'. 14. In 1982 an anesthetist at a Minneapolis hospital accidentally gave a patient a fatal dose of nitrous oxide. Hospital officials, trying to avoid a malpractice suit, called the death a 'therapeutic misadventure'. 15. The Neutron bomb was costly and top secret. The Pentagon went to Congress repeatedly 42 for money, and got it for 15 years, calling the device a 'radiation enhancement weapon'. 16. The lethal chemical, anhydrous ammonia, has not been treated as a poison when transported by railroads because the Department of Transportation chose to label it an 'inhalation hazard' rather than 'poison gas'.

18. Перекладіть цитати:

1. "Success is the child of audacity" (Benjamin Disraeli).
2. "Success is one percent inspiration, ninety-nine percent perspiration" (Thomas Edison).
3. "We can easily forgive a child who is afraid of the dark; the real tragedy of life is when men are afraid of the light" (Plato).
4. "When I do good, I feel good. When I do bad, I feel bad. That's my religion" (Abraham Lincoln).
5. "You yourself, as much as anybody in the entire universe, deserve your love and affection" (Buddha).
6. "Love is an irresistible desire to be irresistibly desired" (Robert Frost).
7. "The very essence of romance is uncertainty" (Oscar Wilde, *The Importance of Being Earnest and Other Plays*).
8. "It was love at first sight, at last sight, at ever and ever sight" (Vladimir Nabokov, *Lolita*).
9. "You know you're in love when you can't fall asleep because

reality is finally better than your dreams” (Dr. Seuss). 10. “You can never understand one language until you understand at least two” (Geoffrey Willans). 11. “To have another language is to possess a second soul” (Charlemagne). 12. “I’m selfish, impatient and a little insecure. I make mistakes, I am out of control and at times hard to handle. But if you can’t handle me at my worst, then you sure as hell don’t deserve me at my best” (Marilyn Monroe). 13. “The opposite of love is not hate, it’s indifference. The opposite of art is not ugliness, it’s indifference. The opposite of faith is not heresy, it’s indifference. And the opposite of life is not death, it’s indifference” (Elie Wiesel).

19. Проаналізуйте тексти і їх переклади і визначить які трансформації застосовано

І.П. Котляревський «Енеїда»	From I. Kotlyarevskyi’s “Eneida”
Еней був парубок моторний	Aeneas was a lusty chap,
І хлопець хоч куди козак,	A better Kozak you’d ne’er find,
Удавсь на всеє зле проворний,	Cunning he was in desperate hap,
Завзятіший од всіх бурлак.	The boldest fellow of his kind.
Но греки, як спаливши Трою,	For when the Greeks had fired Troy,
Зробили з неї скирту гною,	And nothing left they could destroy,
Він, взявши торбу, тягу дав;	He buckled on his haversack
Забравши деяких троянців,	And, with a band of Trojans few,
Обсмалених, як гиря, ланців,	All singed, a ragamuffin crew,
П’ятами з Трої наживав.	On burning Troy he turned his back.

І. Франко “Semper Tiro”	I. Franko “Semper Tiro”
Життя коротке, та безмежна штука	Man’s life is brief, but what art infinite
І незглибиме творче ремесло;	It takes to live it as creative task!
Що зразу, бачиться тобі, було	At first it seems as though ‘twere but to flit

Лиш оп'яніння, забавка, ошука,	In magic dreams, in fantasies to bask.
Та в необнятий розмір уросло,	But soon it grows to bounds unknown before,
всю душу, мрії всі твої ввіссало,	Demands thy hopes, begins thy soul to ask,
Всі сили забира і ще говорить: "Мало!"	Takes all thy powers, and still cries out for more.
І перед плодом власної уяви	Then, with the fruitage of thy mind and heart,
Стоїш, мов перед божеством яким,	Thou standest as before some deity.
І сушиш кров свою йому для слави,	To honor her thou dost thy blood impart,
І своїх нервів сок, свій мозок перед ним	Thy nervous force, thy brain's capacity,
Кладеш замість кадила й страви,	As to a goddess that must be adored,
І чуєш сам себе рабом його й підданім,	And feelest like a slave, no longer free,
Та в серці шепче щось: "Ні, буду твоїм паном".	While in thy heart thou say'st: "I will be lord!"
Не вір сим пошептам!	Believe it not! Deceptive is the Muse.
Зрадлива та богиня, Та Муза!	The goddess will suck out thine "I" to use
Вабить, надить і манить,	It as a vessel for her sportive play;
Щоб виссать "я" твоє, зробить з тебе начиння	She'll drain thy soul and then cast it away.
Своїх забагань, дух твій спорожнить.	Heed not the strains thou hearest from her lyre:
Не вір мелодії, що з струн її дзвенить:	"As master, thou upon men's hearts shalt play,
"Ти будеш майстром, будеш паном тонів,	And millions move with thy poetic fire."
І серць володарем, і владником мільйонів".	Believe it not! If thou indeed must sing,
О, не дури себе ти, молодая ліро!	If poesy within thee is supreme,

Коли в душі тісниться рій,	Serve thou the goddess without wavering,
Служи богині непохитно, щиро,	But to rule over her thou must not dream.
Та панувать над нею і не мрій.	Let thy song at the feast of life ring free
Хай спів твій буде запахує миро	And unconstrained. Know thou but this one thing:
В пиру життя, та сам ти скромно стій	The poet always must a learner be.

20. Уважно прочитайте наведене нижче коротке оповідання. Яку українську народну казку воно Вам нагадало? Прокоментуйте яку стратегію перекладу застосував автор. Спробуйте визначити тактики перекладу. Здійсніть аналіз перекладацьких трансформацій.

THE MITTEN

Once upon a time there was a boy name Nicki who wanted his new mittens made from wool as white as snow. At first, his grandmother, Baba, did not want to knit white mittens. “If you drop one in the snow,” she warned, “you’ll never find it.”

But Nicki wanted snow- white mittens, and finally Baba made them. After she finished she said, “When you come home, first I will look to see if you are safe and sound, but then I will look to see if you still have your snow – white mittens”. Nicki put them on and went outside to play. But it was not long until one of his new mittens was dropped in the snow and left behind.

A mole, tired from tunneling, discovered the mitten and decided to move in. It was warm and cozy and just the right size. A rabbit was hopping by. He saw the mitten and decided to move in. The mole didn’t think there was room for both of them, but when he saw the rabbit’s big kickers he moved over. Next a hedgehog came snuffling by. Having spent all day looking under wet leaves for things to eat, he decided to move in and warm himself. The mole and the rabbit thought there is no room for the third one, but who would argue with someone covered with prickles.

As soon as the hedgehog disappeared into the mitten, a big owl, attracted by the commotion, swooped down. The animals thought there is no more room, but when they saw his big talons, they quickly let him in. Up through the snow appeared a badger. He saw the mitten and began to climb in. The mole, the rabbit, the hedgehog, and the owl were not pleased. But when they saw his diggers, they moved over.

Soon the fox was trotting by. She saw the mitten and stopped to investigate. She poked her muzzle in. When the mole, the rabbit, the hedgehog, the owl, and the badger saw her shiny teeth, they gave the fox lots of room.

A big brown bear lumbered by. He saw the mitten and not being one to be left out in the cold, he began to nose his way in. The animals were packed in as tightly as could be. But who would argue with a bear? The mitten swelled and stretched to many times its size but Baba's good knitting held it fast. Along came a meadow mouse, no bigger than an acorn. She wriggled into the one space left, on top of big brown bear's nose. Her whiskers tickled the bear's nose and he gave an enormous sneeze. Aaaaaaa –aaaaa-aaaaa- chew! The force of the sneeze shot the mitten up into the sky, and scattered the animals in all directions.

On his way home, Nicki saw a white silhouette fly up in to the sky. It was his mitten. He ran to catch it. And then he saw Baba's face in the window. First, she looked to see if he was safe and sound, and then she saw that he still had his new mittens.

21. Порівняйте українську народну казку «Муха-орачка» з її перекладом англійською мовою. Прокоментуйте яку стратегію перекладу застосував перекладач. Спробуйте визначити тактики перекладу. Здійсніть аналіз перекладацьких трансформацій. Прокоментуйте особливості відтворення назви казки.

Муха-орачка	The Fly That Ploughed A Field
Чоловік поїхав у поле на биках орати толоку. Учепилася за ним	One day, a man who was taking his team of bullocks to the field, was followed,

<p>і Муха. Вона уп'ялася Бику в спину і ссала з нього кров, поки доїхали на поле. Там вона цілий день літала над биками, а коли чоловік повертався з поля, то вона, щоб не заблукати, сіла Бику на риг і їхала разом із чоловіком.</p> <p>По дорозі зустрілася з нею інша Муха. Побачивши свою землячку, спитала: "Відкіля ти, сестро, їдеш?" А та, що сиділа на рогах, задравши носа, сказала: "Хіба не бачиш, відкіля їдемо? Ми цілий день орали". А стрічна Муха засміялась і сказала: "Орали, тітко, мабуть, не всі. Я бачу, ти здорово ореш язиком, а ти спробуй цілий день орати своїм горбом, тоді й хвалися".</p>	<p>unbeknownst to him, by a fly. It clung to the back of one of the two bullocks, sucking the blood out of him all the way, and, once they came to the field. Left neither of them in peace. At the end of the day, when the man stopped ploughing and turned homewards, the fly settled on a bullock's horn and rode back that way. By and by it saw another fly, its neighbour, flying toward it. "Where have you been, my dear?" asked the second fly of the first one. "Can't you see for yourself where?" the first fly, who was all puffed up with pride, returned. "We were out ploughing all day long." The second fly burst out laughing. "Some of you were, I have no doubt, but not all of you," it said. "I wouldn't brag if I were you. I can see that you know how to wag your tongue, but I have yet to see you plough."</p>
---	---

22. Здійсніть аналіз перекладу української народної казки «Сірко» англійською мовою.

Сірко	Sirko
<p>В одного чоловіка був собака Сірко – дуже старий. Хазяїн бачить, що з нього діла не буде, що він стерегти нездатний, і прогнав його од себе.</p> <p>От Сірко й никає по полю; коли це приходить до нього Вовк та й питає його:</p> <p>– Чого ти тут ходиш ?</p>	<p>There was once a man who had a dog named Sirko. The dog was very, very old, and one day his master drove him out of the house. Sirko went roaming the fields, and he felt very sad and weebegone.</p> <p>"I served my master for so many years and watched over his house," said he to himself, "and now that I'm old and weak he grudges me even a crust of bread and has driven me out of the house."</p>

Сірко йому відповідає:

– Що ж, брате, прогнав мене хазяїн, я і ходжу тут.

Тоді вовк йому каже:

– А давай зробимо так, щоб тебе хазяїн знову прийняв до себе?

Сірко у відповідь:

– Зроби, голубчику; я вже таки чимось тобі віддячу.

Вовк мовить:

– Ось дивись: як вийде твій хазяїн із жінкою жати і вона дитину покладе під копицею, а ти будеш близько ходити коло того поля, – щоб я знав, де те поле, – то я візьму дитину, а ти будеш однімати од мене ту дитину, – тоді буцімто я тебе злякався та й випущу дитину.

У жнива той чоловік і жінка вийшли в поле жати. Жінка поклала свою маленьку дитину під копицею, а сама жне коло чоловіка. Коли це вовк біжить житом, та за дитину – і поніс її полем. Сірко за тим Вовком. А чоловік кричить:

– Лови його, Сірко!

Сірко догнав того Вовка й відібрав дитину; приніс до того чоловіка та й оддав йому. Тоді чоловік вийняв із торби хліб і шматок сала та й каже:

– На, Сірко, їж, – за те, що не дав вовкові дитину з'їсти!

He wandered on, thinking these thoughts, when all of a sudden who should come up to him but a Wolf.

"What are you doing, roaming about like that?" asked the Wolf.

"There's nothing else I can do, for my master has driven me out of the house," Sirko replied.

"I can help you if you like," the Wolf said. "If you do as I say, your master will take you back again."

"Please, please help me, my dear friend!" Sirko cried. "I will find a way to repay you for your kindness."

"Well, then, listen to me. Your master and mistress will soon go out to the fields to reap, and the mistress will leave her baby beside a stack of straw to sleep there while she is helping her husband. Now, you must stay close to the baby so I'll know where it is. I'll come running up and carry it off, and you must run after me and try to take it away. Then I'll pretend I'm frightened and let it go."

The time to reap the wheat came, and the master and mistress went to the field. The mistress left her baby beside a straw stack and herself joined her husband and set to work. They were not at it very long when the Wolf ran up. He seized the baby and ran off with it across the field. Sirko ran after him, and his master cried: "Catch him, Sirko!"

Sirko caught up with the Wolf, snatched the baby away from him, and brought it back to his master. And his master got out some bread and a piece of a bacon from a sack and said:

"Here, Sirko, eat your fill! This is to

Ото увечері йдуть із поля, беруть і Сірка.

Прийшли додому, чоловік і каже:

– Жінко, вари лишень гречані галушки та сито їх із салом затовчи.

Тільки-но вони зварилися, він садовить Сірка за стіл і сам сів коло нього, та й каже:

– А сип, жінко, галушки та будемо вечеряти.

Жінка насипала. Він Сіркові набрав у полумисок; так уже йому годить, щоб він не був голодний, щоб він часом гарячим не обпікся!

Ото Сірко і думає: "Треба мені віддячити вовкові, що він мені таку послугу зробив".

А той чоловік, діждавшись м'ясиць, оддає свою дочку заміж. Сірко пішов у поле, знайшов там Вовка та й каже йому:

– Прийди у неділю ввечері до городу мого хазяїна, а я тебе покличу в хату та віддячу тобі за те, що ти мені добро вчинив.

Ото Вовк, діждавшись неділі, прийшов на те місце, куди йому Сірко велів. А в той день у того чоловіка було весілля. Сірко вийшов до нього, та й увів його в хату і посадив під столом. Ото Сірко на столі узяв пляшку горілки, м'яса доволі й поніс під стіл. А люди хотіли того собаку

thank you for saving our baby."

Evening came, the master and mistress went home, and they took Sirko with them. They went into the house, and the master said:

"Make us an extra dish of dumplings, wife, and put in plenty of bacon!"

The dumplings were soon ready, and the master seated Sirko at the table and sat down beside him.

"Serve the dumplings, wife!" said he. "We're going to have our supper."

The mistress set the dumplings on the table, and the master filled a dish full of them and gave the dish to Sirko. And he blew on them lest Sirko burn himself while he ate.

"This is all the Wolf's doing," said Sirko to himself. "I must repay him for his kindness."

Now, Sirko's master, who had waited till it was the season for eating meat, prepared to marry off his eldest daughter. Sirko went out into the field, found the Wolf there and said to him:

"Come to our vegetable garden toward evening on Sunday. I will take you into the house and repay you for your kindness."

The Wolf waited till Sunday came round and went where Sirko had told him to. Now, it was on that very day that the wedding was held. Sirko went outside, took the Wolf into the house and hid him under the table. Then he seized a bottle of vodka and a big piece of meat from the table and gave them to the Wolf. The guests wanted to beat Sirko, but the master stopped them.

"Do not touch Sirko!" he said. "He has

бить. Чоловік каже:

– Не бийте Сірка: він мені добро зробив, то я і йому добро робитиму, поки його й віку.

Сірко, що саме лучче на столі лежить бере та подає Вовкові. Обгодував і упоїв так, що Вовк не витерпів та каже:

– Буду співать!

Сірко просить:

– Не співай, бо тут тобі буде лихо! Лучче я тобі подам пляшку горілки, та тільки мовчи.

Вовк, як випив ту пляшку горілки, та й мовить:

– Отепер уже буду співать.

Та як завіє під столом ...

Тоді чимало людей повтікало з хати, а дехто хотів бить вовка. А Сірко накинувся на Вовка, наче хоче задушити. Хазяїн каже:

– Не бийте Вовка, бо ви мені Сірка уб'єте! Він і сам із ним упорається.

Ото Сірко вивів Вовка аж на поле та й каже:

– Ти мені добро зробив, а я тобі!

Та й розпрощались.

done me a great service, and I will be kind to him always."

And Sirko took some of the best pieces from the table and gave them to the Wolf. So well did he feast him that the Wolf who had had too much to drink could not stop himself and said:

"I'm going to sing!"

"Please don't or you'll get into trouble," Sirko begged. "I'll give you some more vodka if only you promise to keep quiet."

He gave the Wolf another bottle of vodka, and the Wolf drained it dry.

"I'm going to sing no matter what you say!" he cried.

"Don't do it or we'll both pay with our lives for it!" he cried.

"I can't help myself, I'm going to sing and that's the end of it!" the Wolf cried again, and he let out a terrific howl from under the table!

The guests jumped up in fright, they rushed hither and thither, and some of them wanted to beat up the Wolf. So then Sirko jumped on top of him and made as though he was about to kill him.

"Don't touch the Wolf or you'll hurt Sirko!" the master said. "And don't you worry, he'll teach him a good lesson!" Sirko took the Wolf to the field and said:

"You did me a kindness once, and now I have paid you back for it!"

They bade each other goodbye and went their separate ways.

23. Схарактеризуйте особливості перекладу англійських лімериків українською мовою. Здійсніть аналіз перекладацьких трансформацій.

Англійські лімерики Едварда Ліра	Переклад українською мовою
There was a young lady of Lynn,	Дівчина з міста Варшава
Who was so uncommonly thin	Була занадто худорлява.
That when she essayed	Захотіла вона одного разу
To drink lemonade,	Випити лимонаду без газу –
She slipped through the straw and fell in.	І у соломинку впала, роззява. (Переклад М. Топоровської).
There was a young lady of Crete,	Жила собі дівчина з Огайо,
Who was so exceedingly neat,	Яка була надзвичайно охайна.
When she got out of bed.	Коли вона піднімалася з ліжка,
She stood on her head,	Вона стояла на голові, а не на ніжках,
To make sure of not soiling her feet.	Щоб не забруднити ніжки нехайно. (Переклад О. Ємця).

24. Здійсніть переклад наведених нижче лімериків українською мовою. Здійсніть аналіз перекладацьких трансформацій.

24.1. There was an old man of Moldavia,
Who had the most curious behavior;
For while he was able, he slept on a table,
That funny old Man of Moldavia. (E. Lyre)

24.2. There was a young woman named Riley,

Who values old candle-ends highly.

When no one was looking.

She used them for cooking.

"It's wicked to waste", she said dryly. (E. Lyre)

24.3. There was a young lady of Niger,

Who smiled as rode on a tiger.

They returned from the ride

With the lady inside –

And the smile on the face of the tiger! (C. Monkhouse)

25. Здійсніть переклад наведених нижче афоризмів Б. Шоу та О. Уайльда українською мовою. Проаналізуйте які перекладацькі операції застосовано Вами.

1. Ignorance is like a delicate exotic fruit: touch it and the bloom is gone (O. Wilde).

2. Reviewing has one advantage over suicide. In suicide you take it out of yourself: in reviewing you take it out of other people (B. Shaw).

3. What people call vice is eternal, what they call virtue is mere fashion (B. Shaw).

4. All autobiographies are lies. I do not mean unconscious unintentional lies: I mean deliberate lies. No man is bad enough to tell the truth about himself during his lifetime, involving, it must truth about his family and as it must the truth about his family and his friends and colleagues. And no man is good enough to tell the truth to posterity in a document which he suppresses until there is nobody left alive to contradict him (B. Shaw).

5. There is no dangerous literary symptom than the temptation to write about wit and humour. It indicated the total loss of both (B. Show).

6. When a man says he has exhausted life one always knows life has exhausted him (O. Wilde).

26. Схарактеризуйте особливості перекладу загадок українською мовою.

–What animal can jump higher than a house?

–Any. House doesn't jump.

– What letter surrounds the British Isles?

– Letter C.

– What flies and has four legs?

– Two birds.

– The longest word?

– S-mile-s.

27. Проаналізуйте труднощі перекладу англійських жартів українською мовою.

27.1. Critic – "Your work seems a little raw."

Poet – "It oughtn't to be. It's been roasted enough".

27.2. The rector had invited the village boys to the rectory for a strawberry tea. After they had finished, he, seeking to point the moral, said: "Now, boys, wasn't that nicer than breaking into the garden and helping yourselves."

"Oh, yes", chorused the boys.

"And why was it nicer?" he asked a chubby-face boy.

"Because, Sir," was the reply, "We shouldn't have had any sugar and cream with them".

28. Здійсніть переклад пропонованого уривку англійською мовою. Проаналізуйте задіяні перекладацькі трансформації.

ТРИДЦЯТЬ ТРИ НЕСКОРЕНІ УКРАЇНЦІ

Згідно з сумнозвісною ленінською національною політикою робилося все можливе, щоб ампутувати історичну пам'ять української нації, знищити остаточно нашу мову і культуру. Хто вважає, ніби зросійщення в Україні – це ледь не природний процес, хай оцінить подію 1951 року в Харківському університеті, коли студенти відмовилися складати іспити російською мовою. Тоді 800 з них було репресовано, а 33-х студентів на закритому засіданні суду було засуджено до смертної кари і розстріляно. Так діяла радянська влада проти української мови та її оборонців на нашій українській землі. Через 10 років після цієї трагічної події, 23 травня 1961 року, студенти Київського університету ім. Тараса Шевченка намалювали чи написали чорною фарбою число 33 на стінах, на підлозі, навіть у підвалах сімох приміщень університету. То був символ шани і пам'яті про тих 33-х нескорених українців. Хвала і слава вам, безіменні герої багатостраждальної України!

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Варіант 1

Визначте способи перекладу власних назв. Охарактеризуйте їх.

Jane Austen was only beaten by J.R.R. Tolkein in the massive BBC survey to choose Britain's favourite books.

Джейн Остін поступилася місцем лише Дж. Р. Р. Толкіну за підрахунками BBC у виборі улюблених книг Великобританії.

Варіант 2

Визначте способи перекладу власних назв. Охарактеризуйте їх.

From the late Victorian era, George Elliot, Thomas Hardy and Rudyard Kipling remain popular today.

З кінця Вікторіанської епохи й до наших днів, Джордж Еліот, Томас Харді та Редьярд Кіплінг залишаються в перших рядах.

Варіант 3

Визначте способи перекладу власних назв. Охарактеризуйте їх.

William Wordsworth and Samuel Taylor Coleridge were the first important English romantic poets, followed by Lord Byron, Percy Shelley and John Keats.

Вільям Вордсворт і Семюель Тейлор Колрідж були першими визначними англійськими поетами-романтиками, згодом до них приєдналися лорд Байрон, Персі Шеллі та Джон Кітс.

Варіант 4

Визначте способи перекладу власних назв. Охарактеризуйте їх.

Jane Austen is still many people's favourite author today and her works, including "Pride and Prejudice" (1813) and "Emma" (1816) are known for their independence and wit. Джейн Остін як і раніше залишається улюбленицею багатьох читачів, а її

роботи, у тому числі «Гордість та упередження» (1813), «Емма» (1816) – відомі своєю незалежністю і дотепністю написання.

Варіант 5

Визначте способи перекладу власних назв. Охарактеризуйте їх.

The novels of Charles Dickens are noted for their colourful and sometimes eccentric- characters.

Романи Чарльза Діккенса відзначені за їх насичену, а іноді незвичайну образність.

Варіант 6

Визначте способи перекладу власних назв. Охарактеризуйте їх.

The novels of the three Bronte sisters – Emily, Charlotte, and Anne – have many romantic elements and are known especially for their psychologically tormented heroes and heroines.

Романи трьох сестер Бронте – Емілії, Шарлотти та Енн – наповнені романтичними елементами і особливо відомі завдяки духовним стражданням головних героїв.

УКРАЇНСЬКІ ПРИКАЗКИ ТА ПРИСЛІВ'Я

І ЇХ АНГЛІЙСЬКІ ВІДПОВІДНИКИ

Не кажи гоп, поки не перескочиш. – Laugh before breakfast, you'll cry before supper.

На бідного Макара всі шишки летять. – Flies go to the lean horse.

Погані вісті не лежать на місці. – Bad news has wings.

Не спитавши броду, не лізь у воду. – If you cannot see the bottom, do not cross the river.

Вчитися ніколи не пізно. Не учися розуму до старості, але до смерті. – Never too old to learn.

За одежею стрічають, за розумом проводжають. – Clothes make the man.

Не кажи "гоп", поки не перестрибнув. – Between the cup and the lip a morsel may slip.

Краще раз побачити, ніж сто разів почути. – Seeing is believing.

Не спитавши броду, не лізь у воду. – Cross the stream where it is shallowest.

Порожні пляшки гримлять гучніше за все. – Empty vessels make the greatest sound.

Обережність – краща частина героїзму. – Discretion is the better part of valour.

Що в серці вариться, то на лиці не втаїться. – Good face is a letter of recommendation.

Не кажи те, що знаєш, а завжди знай те, що кажеш. – First think, then speak.

Бережи вуха, бо вкусить муха. – Caution is the parent of safety.

Який півень, така й пісня. – The work shows the workman.

Не такий страшний чорт, як його малюють. – The devil is not so black as he is painted.

Ні се ні те. Ні риба ні м'ясо. – Between and between.

Видно птаха по польоту. Договір дорожчий за гроші. – A bird may be known by its song.

Між двома вогнями. Між молотом і наковальнею. – Between the upper and nether millstone.

Багато будеш знати – швидко зістарієшся. Надмірна цікавість до добра не доведе. – Curiosity killed the cat.

Хто рано лягає і рано встає, той здоров'я, багатство і розум наживе. Хто рано встає, тому Бог дає. – Early to bed and early to rise, makes a man healthy, wealthy, and wise.

Йому палець в рот не клади. – No flies on him.

Зарубай це собі на носі. Намотай собі на вус. – Put that in your pipe and smoke it.

Як вовка не годуй, він все одно в ліс дивиться. Горбатого могила справить. – The leopard cannot change his sports.

Дах поїхав. Не всі вдома. – To have rats in the attic.

Морочити голову. Заговорювати зуби. – To lead [to give] somebody a dance.

У семи няньок дитина без ока. Де дві господині, там хата неметена. – Too many cooks spoil the broth.

Наперед не загадуй. – We shall see what we shall see.

Коли рак свисне. Після дощичку в четвер. – When pigs fly.

КОРОТКИЙ ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

Адекватний переклад – відтворення єдності змісту і форми оригіналу засобами іншої мови. Деякі автори пропонують використовувати замість терміна "адекватний переклад" термін "повноцінний переклад", маючи на увазі вичерпну передачу смислового змісту оригіналу і повноцінну функціонально-стилістичну відповідність йому.

Аналог – результат перекладу за аналогією шляхом вибору одного або кількох можливих синонімів.

Антонімічний переклад – прийом перекладу, що полягає у заміні поняття, вираженого в оригіналі, протилежним поняттям.

Антропоцентризм – мовознавчий напрям, який мовні явища розглядає через призму людського чинника і вивчає мову з метою пізнання її носія – людини.

Антропонім – будь-яке власне ім'я людини (особисте ім'я, по батькові, прізвище, прізвисько, псевдонім, криптонім, кличка).

Буквалізм – перекладацька помилка, що є наслідком відповідності формальних або семантичних компонентів двох мов. Створення помилкових мовних зв'язків між двома мовами на основі формальних або семантичних зв'язків.

Відповідник – один із варіантів перекладу одиниці вихідного тексту.

Генералізація понять – прийом перекладу, що полягає у переході від видового поняття до родового, наприклад, "*синиця*" перекладається як "*пташка*", "*виноград*" як "*фрукти*".

Гносеологічна функція мови – пізнавальна функція (мова як інструмент пізнання світу). Синоніми: **пізна-вальна функція, когнітивна функція.**

Десемантизація – втрата словом власного лексичного значення.

Дискурс – текст у сукупності прагматичних, соціокультурних, психологічних та інших чинників; мовлення, "занурене в життя".

Дистрибутивний аналіз – одна з основних методик визначення і класифікації одиниць у дескриптивній лінгвістиці, що базується виключно на розподілі одиниць одна щодо одної у потоці мовлення, вивченні оточення (дистрибуції) аналізованої одиниці.

Домінанта – один із членів синонімічного ряду, навколо якого групуються всі інші слова-синоніми цього ряду; стрижневе слово. Домінантою, або стрижневим словом синонімічного ряду, є слово, найбільш загальне за лексичним значенням і здебільшого нейтральне в експресивному і стилістичному відношенні.

Дослівний переклад – відтворення у тексті, що перекладається, формальних і / або семантичних зв'язків.

Еквіваленти – у перекладі так називають міжмовні синоніми. У теорії закономірних відповідників Я. І. Рецкер еквівалентами називає сталі рівнозначні відповідники між одиницями вихідного і перекладного текстів, які не залежать від контексту.

Емфаза – напруженість мови, посилення її емоційної виразності, виділення якогось елемента за допомогою інтонації, повторення, звертань, запитань тощо.

Загальна теорія перекладу – наукова концепція про суть і особливості будь-якої двомовної комунікації.

Знаковий спосіб перекладу – одна з об'єктивно існуючих закономірностей переходу від однієї мови до іншої, яка виражається в перекладацьких операціях на формально-знаковому рівні. Знаковий спосіб перекладу використовується переважно в синхронному перекладі.

Ідіома – стійкий неподільний зворот мови, що виражає єдине поняття, зміст якого не визначається змістом його складових елементів: *байдики бити, на руку ковінька, впадати в око*.

Іллокуція – відношення мовлення до мети, мотивів і умов здійснення комунікації.

Інваріантом перекладу називають те, що повинне залишатися незмінним унаслідок процесу перекладу, а саме повідомлення, під яким розуміють інформацію, призначену для передачі.

Інтегральна сема – сема, спільна для двох чи більше лексичних значень.

Інтернаціоналізми, або інтернаціональні слова, – це слова або вислови, які належать до спільного за виникненням фонду ряду мов, близьких за походженням або подібних за своїм культурним розвитком.

Калька – слово або вираз, скопійовані засобами рідної мови з іншої мови, тобто кожна значуща частина оригіналу буквально перекладається і займає в перекладі таке саме місце, як і в оригіналі.

Категоризація – підведення явища, об'єкта, процесу тощо під певну рубрику досвіду (категорію) і визнання його членами цієї категорії, а також процес утворення і виділення самих категорій, членування зовнішнього і внутрішнього світу людини відповідно до сутнісних характеристик його буття й існування, упорядковане представлення різноманітних явищ через зведення до меншого числа розрядів або об'єднань.

Кількісні методи в мовознавстві – використання підрахунків і вимірювань під час вичення мови і мовлення.

Когнітивна лінгвістика – мовознавчий напрям, у якому функціонування мови розглядається як різновид когнітивної (пізнавальної) діяльності, когнітивні механізми та структури людської свідомості досліджуються через мовні явища.

Когнітивна модель – 1) концепція мови як різновиду когнітивного процесу; 2) модель розуміння тексту як результату природної обробки мовних даних; 3) харак-теристика процесу категоризації у мові (пропозиційні, схематичні, метафоричні й метонімічні моделі).

Когнітивна семантика – теорія значення, яка стверджує, що значення мовної одиниці не може бути зведеним до об'єктивної характеристики позначеної нею ситуації і тому необхідно враховувати й ракурс, що обирається концептуалізатором під час розгляду ситуації і способу її вираження.

Когнітивна функція мови – *див. Гносеологічна функція мови.*

Компенсація втрат під час перекладу – прийом перекладу, який полягає у вираженні смислових та стилістичних особливостей тексту в перекладі не там, де вони виражені в оригіналі. Цей прийом застосовується у тих випадках, коли немає можливості передати смислові та стилістичні відтінки оригіналу у зв'язку з відсутністю відповідників.

Комунікативна функція мови – функція спілкування між людьми, народами.

Конкретизація понять – прийом перекладу, який полягає в переході від родового поняття до видового (наприклад, "учащийся" перекладається залежно від контексту як "студент" або "слухатель").

Конструктивне мовознавство – мовознавство, що вивчає мову, її структуру на відміну від функціонального мовознавства, яке вивчає мовлення.

Контенсивна типологія мов – типологія, що зорієнтована на зміст, семантику (на семантичні категорії мови і способи їх вираження).

Контекст – 1. Лінгвістичне оточення даної мовної одиниці; умови, особливості вживання даного елемента в мовленні. 2. Завершений у смисловому відношенні відрізок письмового мовлення, який дає можливість установити значення слова або фрази, що входять у нього.

Контекст ситуації (обстановка мовлення) – умови, в яких здійснюється даний акт мовлення з точки зору їх впливу на зміст останнього, його детермінованості особливостями даної культурної спільноти.

Контекстуальна заміна – це така лексична перекладацька трансформація, внаслідок якої перекладним відповідником стає слово або словосполучення, що не є словниковим відповідником і яке підібране із урахуванням контекстуального значення слова, що перекладається, його контексту вживання та мовленнєвих норм і традицій мови перекладу.

Концепт – у когнітивній лінгвістиці – одиниця ментальних або психічних ресурсів свідомості і тієї інформаційної структури, що відображає знання й досвід людини; оперативна змістова одиниця пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи і мови мозку (*lingua mentalis*), усієї картини світу, відображеної в мозку людини; відомості про те, що індивід знає, припускає, думає, уявляє про об'єкти світу.

Концептуалізація – поняттєва класифікація; процес пізнавальної діяльності людини, який полягає в осмисленні інформації, що надходить до неї, і призводить до утворення концептів, концептуальних структур і всієї концептуальної системи в мозку людини; процес структурації знань і виникнення різних структур представлення знань із деяких мінімальних концептуальних одиниць.

Концептуальна система – сукупність усіх концептів, наявних у розумі людини, їх упорядковане об'єднання.

Концептуальний аналіз – у когнітивній лінгвістиці – методика дослідження концептів на основі сполучуваності відповідних лексем, а також більш широких контекстів їх вживання.

Кумулятивна функція мови – функція зберігання всього того, що виробила нація в духовній сфері. Синоніми: **історико-культурна функція**.

Малий жанр – художній текст невеликого обсягу з різновидами прислів'я, коротких оповідань, віршів, цитат, лімериків, загадок – інтегрованих формою та

компресованим змістом. На відміну від них малі тексти позначені нехудожнім представленням у задачах, завданнях, інструкціях, рекомендаціях та знаках.

Метамовна функція – функція мови бути засобом дослідження та опису мови у термінах самої мови.

Метод "чорної скриньки" – один із методів дослідження процесу перекладу, який полягає у вимірюванні й порівнянні даних вихідного тексту з даними перекладного тексту.

Мовлення – конкретно застосована мова; засоби спілкування в їх реалізації.

Мовна картина світу – спосіб відбиття реальності у свідомості людини, що полягає у сприйнятті цієї реальності крізь призму мовних та культурно-національних особливостей, притаманних певному мовному колективу, інтерпретація навколишнього світу за національними концептуально-структурними канонами.

Мовна компетенція – рівень знання своєї мови певним індивідом.

Мовний етикет – усталені мовні звороти, типові формули, які використовуються у конкретних ситуаціях спілкування і відповідають національно-культурним традиціям певного соціуму.

Модальність – функціонально-семантична категорія, яка виражає різні види відношення висловлення до дійсності, а також різні види суб'єктивної кваліфікації повідомлюваного.

Номінативна функція – функція позначення пред-метів і явищ зовнішнього світу й свідомості. Синоніми: **репрезентативна функція, референтна функція.**

Нульова інформація – відсутність будь-яких даних.

Повторна інформація – дані, які наводяться в певному тексті не вперше.

Одиниця перекладу – одиниця мови, що вимагає самостійного рішення на переклад. Як постійні (готові) одиниці перекладу виступають штампи, ситуаційні кліше, терміни, прислів'я та образні вирази.

Описовий метод – метод планомірної інвентаризації одиниць мови і пояснення особливостей їх будови та функціонування на певному етапі розвитку мови, тобто в синхронії.

Паралінгвістика – 1) сукупність невербальних засобів спілкування; 2) розділ мовознавства, який вивчає ці засоби.

Перлокуція – вплив мовлення на свідомість та поведінку адресата.

Перформатив – висловлення, еквівалентне дії, вчинку.

Перформативна функція – функція мовлення, яка полягає у виконанні перформативного акту, тобто такого, який рівнозначний здійсненню дії. Див. **Перформатив**.

Пізнавальна функція мови – див. **Гносеологічна функція мови**.

Поверхнева структура – спосіб конкретного опису синтаксичної побудови кожного окремого речення з його глибинних структур. Див. **Глибинна структура**.

Поняттєві категорії – загальні смислові компоненти, властиві не окремим словам і системам їхніх форм, а широким класам слів, що виражаються у мові різноманітними засобами (прямо чи непрямо, явно чи приховано, лексично, морфологічно або синтаксично).

Прагматика – сфера досліджень у семіотиці й мовознавстві, в якій вивчається функціонування мовних знаків у мовленні; розділ мовознавства, який вивчає комплекс проблем, що стосується мовця, адресата, їх взаємодії в комунікації.

Прагматична функція мови – функція, що вказує на ставлення мовця до висловленого.

Пресупозиція – компонент смислу речення, який повинен бути істинним для того, щоб речення не сприймалось як семантично аномальне або недоречне в даному контексті.

Плеоназм – багатослів'я, стилістичний зворот мови, який містить у собі слова з однаковими чи близькими значеннями і служить засобом надання більшої

виразності й переконливості. Плеоназм як багатослів'я – дефект мовлення, якщо вживання близьких за змістом слів зайве.

Прецизійні слова – одномовні, але на відміну від термінів загальноновживані слова, які, як правило, не викликають конкретних асоціацій. Під час усного перекладу викликають певні труднощі. До прецизійних слів належать власні імена, назви днів тижня і місяців, числівники.

Прийоми міжрівневої інтерпретації – способи дослідження мовних явищ, які полягають у тому, що одиниці одного рівня використовують як засіб лінгвістичного аналізу одиниць іншого рівня.

Принцип конгеніальності – принцип гармонізації творчих можливостей автора і читача.

Пропозиція – семантичний інваріант, спільний для всіх членів модальної й комунікативної парадигм речень.

Приєм перекладу – конкретна дія або конкретні операції, викликані труднощами, що виникли в процесі перекладу.

Реалії – речі, предмети, що існують матеріально і служать основою для номінативного значення слова.

Рема – компонент актуального членування речення, те, що стверджується або запитується про вихідний пункт повідомлення – тему і створює предикативність, закінчене вираження думки.

Референтна функція – див. **Номінативна функція**.

Семантика – 1) план змісту в мові; 2) значення мовної одиниці; 3) розділ мовознавства, що вивчає план змісту в мові.

Семантичний диференціал – психолінгвістичний прийом (анкетування), який полягає у використанні комплексу пар семантичних диференційних ознак для характеристики одиниць мови (визначення відстані між значеннями слів, їх місця в лексико-семантичній системі, вивчення звукосимволізму тощо).

Семіотика – наукова дисципліна про різні системи знаків, які використовують для передачі інформації.

Синкретизм – формальне нерозрізнення, злиття в одній формі різнорідних мовних елементів.

Синтактика – один із аспектів дослідження мови, за якого виділяються відношення між одиницями мови.

Синтетизм – типологічна ознака мовної структури, що виявляється в об'єднанні в межах одного слова кількох морфем (лексичних, словотвірних, словозмінних).

Синхронія – 1) стан мови на певний момент (період) її розвитку; 2) вивчення мови в цьому стані (в абстракції від часового чинника).

Слово – основна структурно-семантична одиниця мови, яка співвідноситься із предметами, процесами, явищами дійсності, їхніми ознаками та відношеннями між ними, вільно відтворюється у мовленні й служить для побудови висловлень.

Спосіб перекладу – одна з основних категорій науки про переклад. Спосіб перекладу визначається як об'єктивно існуюча закономірність переходу від однієї мови до іншої в перекладацькій діяльності. Відомі два способи перекладу – знаковий і смисловий.

Стиль – функціональний різновид літературної мови, який визначається сферою її функціонування і характеризується особливостями у виборі, поєднанні й організації системи мовних засобів (лексичних, граматичних, фонетичних та ін.) у зв'язку з метою і змістом спілкування.

Теорія номінації – розділ мовознавства, що вивчає загальні закономірності утворення мовних одиниць, взаємодію мислення, мови і дійсності в цих процесах, ролі людського чинника у виборі ознак найменування, мовну техніку найменування тощо.

Термін – слово, яке має якість позначати наукове поняття, що становить разом із іншими поняттями даної галузі науки або техніки одну семантичну

систему. В тексті, призначеному для перекладу, термін завжди вимагає окремого рішення на переклад, тобто виступає як одиниця перекладу.

Транскрипція – особлива система письма, яка застосовується для точного відтворення звукового складу слів і текстів якої-небудь мови або діалекту. Транскрипція практична - запис засобами національного алфавіту іншомовних імен, термінів тощо, які не перекладаються рідною мовою, передаються найближчими за звучанням. Наприклад: парашут (фр. parachute), Нью-Йорк (New York), Шауляй (Siauliai).

Транслітерація – передача тексту й окремих слів, які записані однією графічною системою, засобами іншої графічної системи, тобто передача однієї писемності літерами іншої.

Трансформація – основа більшості прийомів перекладу. Полягає у зміні формальних (лексичні або граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів при збереженні інформації, призначеної для передачі.

Троп – мовний зворот, у якому слово або словосполучення вжиті в переносному значенні і служать засобом досягнення естетичного ефекту виразності в мові художньої літератури, у публіцистиці, в ораторському стилі тощо.

Узус – загальноприйняте вживання мовної одиниці на відміну від його okazіонального (випадкового, індивідуального) вживання.

Універсалії лінгвістичні – мовні явища (особливості, характеристики), які виявляються у всіх мовах, характерні для всіх мов.

Фатична функція мови – функція, що полягає у встановленні та підтриманні контакту.

Філологія – загальна назва дисциплін, які вивчають мову, літературу й культуру народу переважно через дослідження писемних текстів.

Фразеологічна одиниця (фразеологізм) – лексико-граматична єдність двох і більше нарізно оформлених компонентів, граматично організованих за моделлю словосполучення чи речення, але неподільна лексично, стійка у своєму складі й структурі, яка, маючи цілісне значення, відтворюється у мові.

Фрейм – структура, що репрезентує стереотипні, типізовані ситуації у свідомості людини і призначена для ідентифікації нової ситуації, яка ґрунтується на такому самому ситуативному шаблоні.

Функції мови – призначення, роль, завдання, що їх виконує мова в суспільному вжитку.

Функціонально-семантичне поле – система різнорівневих мовних одиниць (лексичних, морфологічних, синтаксичних), здатних виконувати одну спільну функцію, що ґрунтується на спільності категоріального змісту.

Часткова теорія перекладу – наукове дослідження особливостей різних видів перекладу або зіставлення двох конкретних мов або двох із позиції завдань і мети науки про переклад.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дерік І.М. Теорія та практика перекладу. Аспекти перекладу. Підручник. Одеса : ПНПУ, 2022. 246 с.
2. Білоус О.М. Теорія і технологія перекладу. Кіровоград : РВВ КДПУ імені В. Винниченка, 2020. 200 с.
3. Зорівчак Р. Боліти болем слова нашого. Львів : Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2005. 294 с.
4. Ємець О. В. Лімерик у стилістичному та перекладознавчому аспектах. *Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка*. Житомир : ЖДУ, 2008. Вип. 38. С. 125–128.
5. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця : Нова книга, 2001. 448 с.
6. Кочерган М. Н. Загальне мовознавство. Київ : Академія, 2003. 463 с.
7. Кухаренко В.А. Практикум зі стилістики англійської мови. Підручник. Вінниця : Нова книга, 2020. 160 с.
8. Литвин І.М. Перекладознавство. Навчальний посібник. Черкаси. 2013. 288 с.
9. Мацієвська А. І. Засоби досягнення еквівалентності та адекватності при перекладі емоційного стану протагоніста (на матеріалі романів Д. Стіл). *Наковий вісник Чернівецького університету*. Чернівці : Видавн. дім «Родовід», 2018. Вип. 692–693 : Германська філологія. С. 88–91.
10. Мірошніченко В. В. Авторська концепція художнього твору: онтогенезис і експансія (на матеріалі англійської та французької україністики). Запоріжжя : ЗУ. 2003. 383 с.
11. *Методологія художнього перекладу*. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2018. 412 с.
12. Фоміна Л.В. Методичні рекомендації з дисципліни «Особливості перекладу художніх творів» для студентів заочно-дистанційної освіти спеціальності

«Переклад». Дніпро : Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», 2018. 164 с.

13. Чорноватий Л. М. Особливості навчальних матеріалів для підготовки перекладачів. Вісник СумДУ. 2002. №4(37). С. 184–188.

14. Швачко С. О. Навчити вчитися. Вінниця : Нова книга, 2006. 133 с.